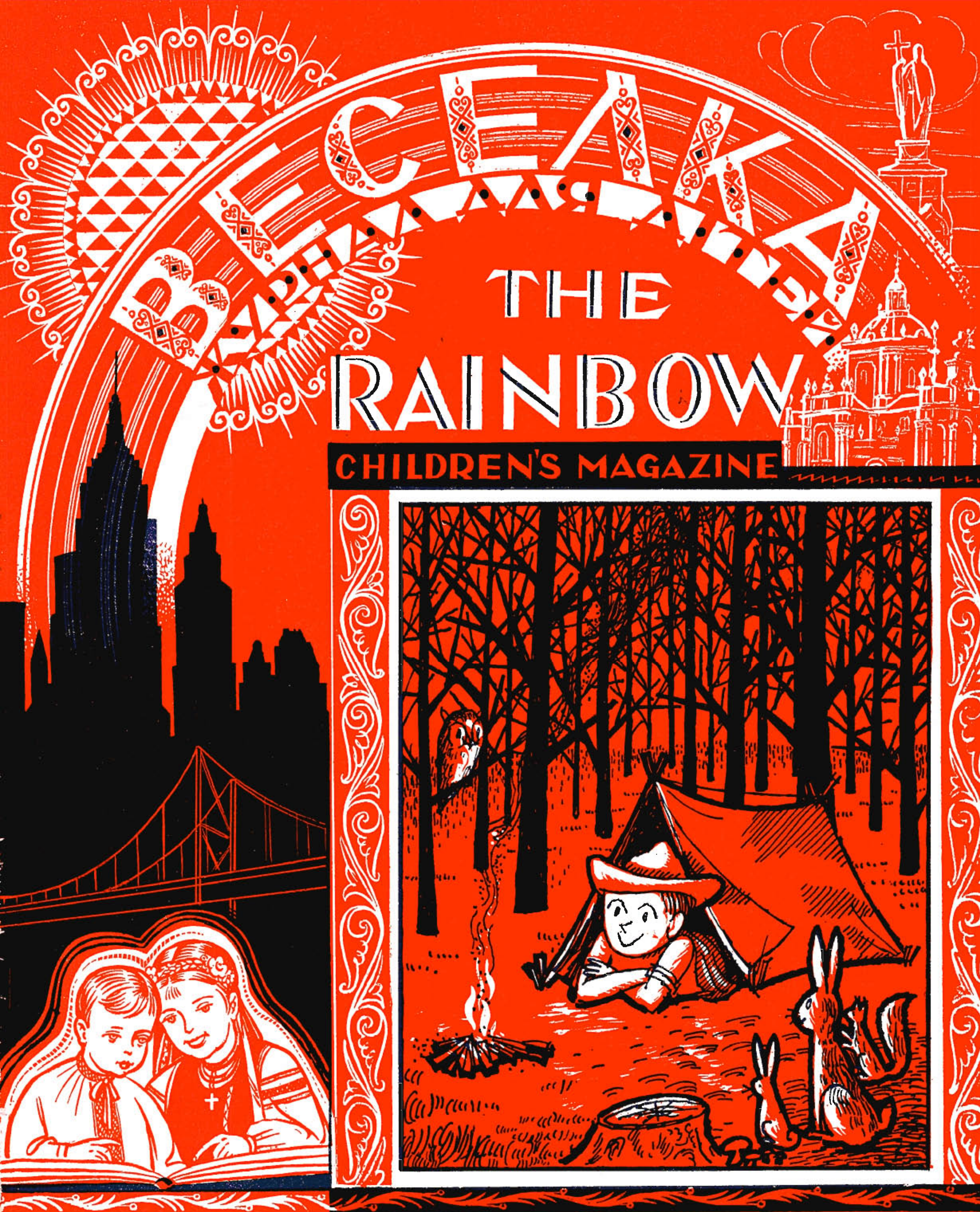

РІК VII. СЕРПЕНЬ 1960 Ч. 8 (72).

РОЗГАДАЙМО!

1. ЗАГАДКА-НЕДОМОВКА

Прилетів весною гість, ніжок має шість, і чотири крильця має, по квітках усе літає. Ні бджола він, ані джмелик, називається . . . .

***

2. ЩО ЦЕ?

а) Як на землю ніч ступила, всюди перли погубила, а як ранком сонце встало, всі ці перли позбирало.

б) Все на собі хатку носить, про нічліг ніде не просить.

в) У гаю Івась гукає — хтось йому відповідає. Мабуть, мудра голова — повторяє всі слова: як приємні, то приємні, як нечемні, то нечемні. Що дістав — те віддає... Нумо, діти, що це є?

г) Дощик її напуває, сонечко малює. Лук на небі розпинає, гарні дні віщує. Сім стрічок на собі має, іншої всі краски, і чудово виглядає, як князівна з казки.

ґ) Росте собі у лісочку, у лісочку в холодочку. Капелюх на собі має і ніколи не скидає.

д) Дві рідні сестри по п'ять синів мають, усі одне одному щиро помагають.

е) В полі ріс я, колосився,
На стеблині уродився,
А тепер мене ви ріжте
Й на здоров'я смачно їжте.

(Загадки „в" і „г" уклала Марійка Підгірянка)

***

3. ШАРАДА

Перше-друге — люта пошесть,
Що колись край руйнувала.
Друге-третє — це ті квіти,
Що у полі виростали.

Цілість — наші славні предки,
Що колись у Крим ходили,
Звідтіля по всіх-усюдах
Сіль та рибу розвозили.

***

4. ЯКІ ЦЕ ГОРИ?

В. КАЗКА

5. МЕТАГРАМА

З „б" я деревом зростаю,
З „д" на землю з хмар спадаю,
З „к" у теплий край літаю,
З „м" вагу я означаю.

***

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК за с і ч е н ь: 1) **РІЗДВЯНА ЗАГАДКА**: ялинка. 2) **ЩО ЦЕ?** а) ліжко; б) стіл; в) губка; г) гребінь; ґ) годинник. 3) **НАРОДНІ ЗАГАДКИ**: а) лід в ополонці; б) мороз; в) у морі; г) хвиля; ґ) рукавиця. 4) **МУЗИЧНА ЗАГАДКА**: скрипочка.

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК за л ю т и й: 1) **РЕБУСИК**: Мономах. 2) **НАРОДНІ ЗАГАДКИ**: а) Чумацький шлях; б) небо, зорі, місяць; в) хмара; г) тінь; ґ) тінь; д) молоко. 3) **АНАГРАМА**: рак-кар.

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК за б е р е з е н ь: 1) **РЕБУСИК**: За сонцем хмаронька пливе. 2) **ЩО ЦЕ?** Сніг весною. 3) **МЕТАГРАМА**: булка—білка.

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК за ч е р в е н ь: 1) **ВЕЛИКОДНЯ ЗАГАДКА**: писанка. 2) **ЖАРТІВЛИВІ ПИТАННЯ-ЗАГАДКИ**: а) кінь з їздцем; б) слон; в) по Чумацькому шляху; г) до зоряного воза на небі. 3) **РЕБУСИКИ**: а) Під хатою стоїть столик; б) Стрілець стоїть і тримає скоростріл. 4) **ЗАГАДКОВА КАРТОЧКА**: Панас Мирний. 5) **НАРОДНІ ЗАГАДКИ**: а) півень; б) бузько (лелека, бусол, чорногуз) або чапля; в) жук; г) береза; ґ) сосна, ялиця.

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК за т р а в е н ь: 1) **ХРЕСТИКІВКА**: Вода, кОза, соВа, шовК. Букви на місці хрестиків дають: в о в к. 2) **РЕБУСИК**: Максим Беркут. 3) **ФІГУРАЛЬНА ЗАГАДКА**: лиС, Око, маЮ, Зле, ІрІ, Вік, маК, Аза. Букви на місці хрестиків дають: С о ю з і в к а.

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК за ч е р в е н ь: 1) **ЖАРТІВЛИВІ ПИТАННЯ-ЗАГАДКИ**: а) болота; б) штучні; в) сон; г) людська думка. 2) **РЕБУСИК**: Наука не йде в ліс. 3) **ЩО ЦЕ?** а) молоток; б) замок у дверях; в) дві руки й пальці; г) прапор, вітрило. 4) **УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ**: а) комиш; б) кропива; в) річка; г) час; ґ) горизонт.

***

ПРАВИЛЬНІ РОЗГАДКИ НАДІСЛАЛИ: Горбач Катерина, Гудь Марія й Юрко, Дуранті Вікторія, Пилипчук Володя, Пилип'юк Наталка. Книжкову нагороду призначено Дуранті Вікторії.

***

НАСТУПНИЙ КОНКУРС і ЛЬОСУВАННЯ нагород за правильні розгадки відбудеться в жовтні, а вислід його буде проголошений у листопаді. Хто хоче взяти участь у конкурсі, мусить прислати правильні розгадки з чисел „Веселки" за липень, серпень і вересень. Останній речинець надіслання розгадок — 15-го жовтня.

ВЕСЕЛКА
THE RAINBOW
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J., USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи П. Андрусева. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

Copyright by "Svoboda" 1959. All rights reserved.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $ 4.00 per year.
Entered as Second Class Matter at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці: Л. Гуцалюк — Новак під шатром.

Леся ХРАПЛИВА

Ілюстрація Е. КОЗАКА

ОЙ, ЧИ ЗНАЄШ, ЛЮБИЙ БРАТЕ?

**Ой, чи знаєш, любий брате,
Як то в таборі вставати
Вперше, як прибув ти з міста?
Грає трубка голосиста,
Аж тут ніяк підійнятись:
Повтікали десь штанята,
Капці в постіль поховались,
А скарпетки не дібрались:
З синьою — червона лізе!
Паста вже по всій валізі,
Ще й рушник чужий (розпука!)
Попаде тобі у руки,
А на руханці без ліку
Камінців у черевику . . .
Аж напишеш:
„Рідна Мати
Заберіть мене до хати!"
А чи знаєш, любий брате,**

**Як то в таборі вставати,
Як з нас кожний лад вже знає?
Кожний трубки дожидає:
Новаки малі й великі,
І „на струнко" черевики,
Щоб лиш скочити на ноги,
Знов в змагу шукать дороги...
Щоб помити руки, лиця,
Жде холодна вже водиця!
А розрухаємо кості,
В лаву станемо за зростом
Якнайшвидше, найрівніше,
Щоб лунало голосніше:
Тільки братчик запитає —
Кожний з сил усіх гукає,
Як годиться новакові:
— Ви готові?!
— Так — готові!**

НАША МАНДРІВКА

**Ми завзяті подорожні,
Сили в нас непереможні —
Кажем правду, не жартуєм:
В Рідний Край ми помандруєм.**

**В школі ми не дармували,
Географію вивчали,
Не забулась рідна мова,
Знаєм добре шлях до Львова.**

**Тож моря у мрії-гадці
Переступим, мов по кладці,
Гір перейдем сто чи двісті,
Мить — і ми уже на місці!**

**„О, наш милий Рідний Краю,
Ми устами припадаєм
До твоїх святих порогів —
Будь щасливий ти у Бога!"**

**Ми зі Львова у Карпати
Починаєм мандрувати —
Там гуцули наші браві,
Бойки там і лемки жваві.**

**Крізь карпатську Верховину
Помандруєм в Буковину,
З Буковини — в Закарпаття,
Бо і там є наші браття.**

**Відпочинем на дозвіллі
На пшеничному Поділлі,
Заночуєм на Волині
Там, де замки і твердині.**

**Поплиeмо на Полісся,
Бо ніхто з нас не боїться
Вод глибоких, нетрів темних,
Пущ дрімучих і таємних.**

**А з Полісся ми полинем
У столицю України,
Привітаєм Київ давній
І Дніпро старий, преславний.**

**З Києва дорога в Канів,
Покладемо у пошані
Пишних квітів в'язку білу
На Тарасову могилу.**

**Помандруєм далі жваво
В Переяслав і Полтаву,
В місто Харків завітаєм,
Степом підемо безкраїм.**

**Там замріють Кримські гори,
Зашумує Чорне море,
І з Одеси в світ широкий
Злинуть судна білобокі.**

**Шлях — мов ниточка шовкова,
Ми повернемось до Львова,
Нашим мандрам мить остання,
Й ми шепочемо прощання:**

**„Будь здоровий, милий Краю,
В Бога ласки ми благаєм,
Щоб у щасті та на волі
Ти розцвів, мов квітка в полі!"**

За Б. Заклинським
М. Маморський

Покажіть на мапі шлях тієї уявної мандрівки містами й областями України. Цей вірш можна деклямувати, а можна також співати на мотив пісні „Гей ви, стрільці січовії", додаючи до кожного першого та другого рядка „раз і два", а до четвертого — „раз-два, раз-два, раз і два".

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації Е. КОЗАКА*

**Серпень радий і щасливий,
Голови в журбі не гне,
Він бо знає: хто дбайливий,
Хто посіє, той пожне.**

**На полях уже жнива є,
Пильна праця цілі дні —
Серпень ходить, жне й складає
Круглі копи на стерні.**

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації Л. ГУЦАЛЮКА*

ВІД ЧОГО ВИДУЖАВ АВТОБУС?

У ґаражі стояв автобус: ні новий, ні старий, ні великий, ні малий. Але ще міцний був, швидкий у колесах, водієві слухняний. Пробіг по широких автострадах не одну тисячу миль, ніколи не норовився і не мав досі ні одного нещасливого випадку. Називався „Бурий Ведмідь".

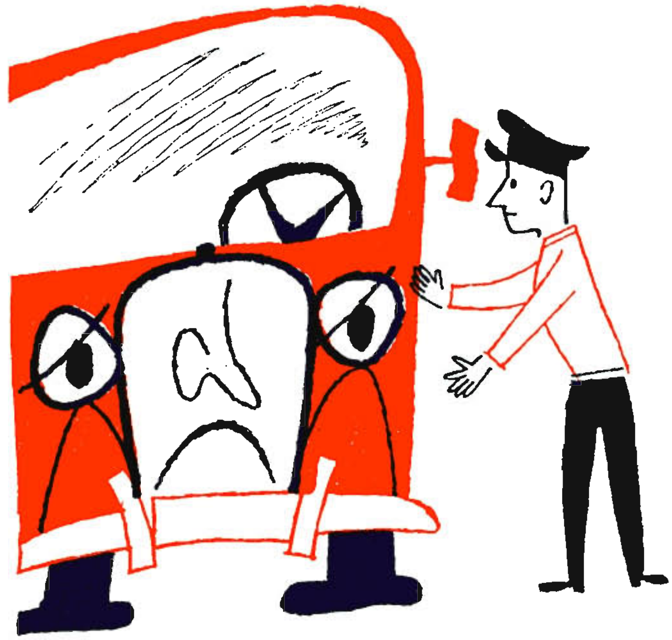
Але одної ночі, коли „Бурого Ведмедя" поставили по довгій подорожі ночувати в ґаражі, він збунтувався.

— І де ж та правда людська? — бурмотів до себе автобус. — Стільки днів і ночей ганяють мене по дорогах, кажуть двигати такі великі тягарі, примушують швидко й безупинно бігати — а ніхто не подумає, чи зі мною все гаразд, чи в мене що не болить. А в мене вже й боки стерпли, і в крижах шпигає, і ноги умлівають... Ні, не буду більше невдячним людям служити, візьму занедужаю, застрайкую — і вже! Хай знають, що з автобусом треба по-людському обходитись!

І ще тієї самої ночі „Бурий Ведмідь" занедужав: у його моторових грудях погнулися рурочки, повідкручувалися шрубки, заклепки погубили голівки, у батерії погасли всі електричні іскорки, а з усіх шістьох шин із глумливим сичанням повтікало повітря, і стали вони мов розварені вареники на тарілці. Еге ж, автобус „Бурий Ведмідь" застрайкував не на жарт...

Удосвіта прийшов водій: — Ну, Бурий Ведмедику, годі спати! Робота чекає! Поїдемо!

Сів, як звичайно, коло керми, спробував пустити мотор — дарма! Крутить-вертить, смикає,

штовхає — мотор мовчить. Кличе механіків, оглядають машинерію, стукають, дзенькають, цокають, відкручують і прикручують шрубки, надувають повітрям шини — не помагає. Зажурився сердешний автоводій:

— От тобі й заробіток! А я ж о дев'ятій годині маю везти пасажирів за місто, на перегони черепах! Це ж не абияке спортове видовище — черепашині перегони, а тут маєш!

— Не повезу-у-у! — клацнув залізяччям автобус. — Трублю на черепашині перегони!

— А о десятій мені призначено перевезти сотню людей на пікнік у лісі: дуже захоплююче збіговище, мають там вибрати „княгиню печених гарбузів", — продовжував водій.

— Не повезу-у-у! — заскрипів автобус. — Великий марципан — гарбуз, та ще й печений!.. Хоч би вибирали саму „царицю печеного льоду", не поїду!

— Опівдні маю везти управу клюбу рибалок над озеро на страшенно цікаві змагання: хто спіймає рибу з найдовшим хвостом, — розповідав водій.

— Не повезу-у-у! — зарипів автобус. — Чхаю на всі хвости — довгі чи короткі.

— О другій маю везти глядачів на змагання бейзболістів з тенісовим клюбом, — говорив водій. — Велика сенсація, хто виграє: дрючок чи ракета-відбивачка.

— Не повезу-у-у! — прохрипів автобус. — Свищу на великі й малі сенсації!

— І ще мене замовлено поїхати на карнавал, де показуватимуть небувалі штуки: турболітак, що плаває під водою, підводний човен, що літає в повітрі, і чудесного кльовна, що не має голови і стріляє з носа, мов з рушниці.

— О, ні-ні-ні! Не поїду! — зарепетував автобус, аж забулькотіло у збірнику з газоліною. — Навіть, якби той кльовн стріляв з носа, мов з гармати!

— А насамкінець, — застогнав водій і залився сльозами, — мені наказано привезти дітей з вакаційного табору.

— Що? Що? Що? — запчихав автобус. — Дітей з табору? З вакацій? Додому? О-о-о, це вже інше діло! Це вже не якісь там печені гарбузи або кльовни без голови, але з носами-рушницями — це напевно пластуни або юні сумівці, або якісь інші браві діти. То чи ж годиться мені нездужати в таку пору? Возив їх туди — привезу й звідти.

І в автобусі в одну мить сталася дивна-предивна зміна: без молотка і без кліщів погнуті рурки в моторі повипростовувались, шрубки самі поприкручувались, батерія ожила, рефлектори блиснули світлом, шини наповнилися повітрям, і „Бурий Ведмідь" аж затрусився від сили, що в ньому прокинулася.

— Повезу-у-у! Зар-р-раз до табор-р-ру поїду! Ме-р-р-рщій! Я вже здор-р-ров! Впер-р-ед!

Поважно викотився автобус з ґаражу, радісно затрубив, переможно забуркотів і велично поплив вулицею на своїх шістьох колесах. Особові авта з пошаною перед ним розбігалися, вантажні робили йому вільне місце і всі світла на перехрестях ставали з червоних зеленими, мов би знали, що то не абиякий автобус, а той, що возить дітей до вакаційного табору і привозить їх з табору додому.

НЕ ВИПУСТИ РАКА З РОТА

Летіла ворона понад морем, дивиться — лізе рак. Вона — хап його та й понесла через лиман у ліс, щоб, сівши денебудь на гіллі, гарненько поснідати. Бачить рак, що приходить загибіль, та й каже вороні:

— Ей, вороно, вороно! Знав я твого батька і твою матір, — славні люди були.

— Угу, — відказує ворона, не роззявляючи рота.

— І братів, і сестер твоїх знав, — каже рак, — що то за добрі люди!

— Угу, — гугнить ворона, а рака кріпкенько держить.

— Та вже хоч вони й гарні люди, — каже рак, — а тобі не рівня. Мені здається, що й на світі нема розумнішого за тебе.

— Еге! — крикнула ворона на ввесь рот та й упустила рака в море.

От тим то, як кого одурять похвальбою або облесливою річчю, то люди кажуть: „Упустив рака з рота". А як кого остерігають, то кажуть: „Не випусти рака з рота".

Олекса Стороженко

Віктор ***ГРИНЬОВСЬКИЙ*** *Ілюстрації* ***В. ЗАЛУЦЬКОГО***

МАЛІ РОЗВІДУВАЧІ

Тривожно шуміли карпатські смереки й ялиці, сумно вітали нещасних утікачів, що шукали в них захисту від жорстокої війни.

Юрчикові батьки теж були між ними. Вони поселилися в старенькій гуцульській хаті, що припала до землі, мов миршавий грибок. Юрчик скоро звик до неї, бо це ж було в чудових зелених Карпатах. Знайшов собі товаришів, гуцуликів Петруся й Іванка, і гасав з ними досхочу лісами та царинками. Весело минав йому час.

Найбільше полюбив Юрчик діда Танаса, що жив самітно на високій горі. До нього часто приходив Юрчик з своїми знайомими гуцуликами. Танас радо частував їх бриндзою або медом і залюбки оповідав про славного ватажка Довбуша, як то він обороняв Верховину й бідних гуцулів. Дід Танас обіцяв показати Юрчикові печеру, в якій Довбуш збирав своїх леґінів.

Большевицькі війська вже підходили до Карпат. Одного ранку зчинилася між людьми тривога: на Танасовій горі з'явилися якісь вояки. Чиї вони були, важко було вгадати, бо горами постелилася густа мряка.

Стежа, яку вислав на розвідку командир української партизанської групи, курінний Згара, на час не вернулася. Чекаючи на неї, Згара зайшов на хвилину до Юрчикових батьків. Вони сиділи в хаті сумні й стурбовані.

— Ви зарано почали тривожитись! Ще не було на світі такого клопоту, з якого не можна було б вийти! — потішав Згара. — А в нас же зброя в руках!

Юрчик уважно прислухався до слів курінного Згари, і йому стало жаль діда Танаса.

„Чи не побігти б із гуцуликами до нього на розвідку? — подумав. — Адже нам, дітям, ніхто нічого злого не зробить!..”

Коли курінний Згара закінчив розмову і хотів вийти, Юрчик несподівано відізвався:

— Пане курінний, я часто забігав до діда Танаса в гостину, то чому не міг би піти і тепер? Я знаю всі стежки, не заблукаю.

Курінний Згара глянув здивовано на хлопця. Опісля привітно всміхнувся і сказав:

— Дуже добре, хлопче, що клопочешся такими поважними справами. Але ти ще замалий, щоб я міг пустити тебе в таку небезпечну дорогу. А втім, ми чекаємо, коли повернеться з розвідки наша стежа.

— Це не шкодить! — обстоював своє Юрчик. — Я можу піти з гуцуликами, а вони нікого не бояться. Дід Танас напевно втішиться нами, а ми зблизька подивимося, хто там є, і зараз вернемося.

Юрчиків тато був тої самої думки. Він щиро сказав до командира:

— Пане курінний, дозвольте моєму синові зробити вам прислугу! Кожний повинен послужити Батьківщині. Нехай виконає він цей почесний обов'язок!

Курінний Згара ще вагався, але, дивлячись на Юрчика, що ввесь горів бажанням допомогти українським партизанам, погодився.

— Хай буде по-вашому, друзі! Тільки треба тебе, Юрчику, переодягнути в гуцульську одежу.

Юрчик аж підстрибнув з радости. На його щастя, прибігли товариші-гуцулики, і Юрчик зараз із ними договорився. Правда, командир Згара наказав гуцуликам попросити дозволу в батьків, але це вже не було перешкодою. Їхні батьки не тільки погодилися, але ще й принесли гуцульську одежу для Юрчика.

Таким чином троє хлопців приготувались до походу. Курінний Згара повчив їх, як треба вестися, якби натрапили на большевиків, що їм відповідати і що говорити про них дідові Танасові. Також порадив хлопцям взяти з собою кошички, ніби вони збирають малину.

Діти все добре запам'ятали. Спустилися в долину до потоку, що клекотів між камінням, пополоскали ноги й почали підійматись на гору. Густі кущі ялівцю переймали їх своїми колючими гілками, але це їх не зупиняло. Хлопці були горді, що взяли на себе такий почесний обов'язок. Вийшли на верх і вже були недалеко хати діда Танаса.

Нараз почули гук пострілу, і куля свиснула понад їх головами. Припали до землі.

— Стійте, чого вам треба? — почули голос.

Юрчик побачив перед собою вояка з рушницею.

— Ми йдемо до діда Танаса! — відповів сміливо Юрчик, хоч пізнав по одежі й мові, що то большевицький вояк.

— А де ж той „дєд" Танас?

— Він живе в он тій хаті! — показав рукою малий Петрусь. — Я його внук.

Большевик трохи заспокоївся. Тим часом з гущавини вийшов ще один вояк, мабуть старшина. Він чув розмову вартового з хлопцями, бо сказав:

— Ей, Ґріша! Приведи їм діда! Послухаєм, що вони йому скажуть.

Вартовий випровадив хлопців на царину, де на траві сиділо кілька десятків таких самих, як він, озброєних людей, пішов у хату і за хвилину привів старенького Танаса.

Діти глянули на нього і злякались. Руки в діда були зв'язані, а на обличчі в нього видніли плями ще не засохлої крови. Побачивши дітей, старий Танас за малим не розплакався. Тоді Юрчик підійшов до нього і сказав:

— Дід Василь з полонини переказують, щоб ви прийшли по бриндзу.

Тоді старшина глянув люто на хлопців і крикнув:

— Пішли геть звідсіля!

Хлопцям стало ясно: треба мерщій тікати в кущі, що оточували верх зеленим вінком.

Відбігли досить далеко, а тоді зупинились, щоб відпочити й порадитися. Петрусеві було жаль кидати дідуся в тяжку годину і він сказав до Юрчика й Іванка:

— Ви обидва біжіть до нашого командира й розкажіть, що бачили, а я залишуся в кущах і пильнуватиму, що вони робитимуть з дідусем. Якщо з ним буде погано, то я вийду звідсіль і буду просити за діда.

Юрчик зрозумів небезпеку і враз з Іванком побіг у долину. Треба рятувати дідуся, і то якнайскорше! Большевиків, мабуть, не багато, тож наші партизани скоро з ними впораються.

Бігли захекані, личка в них почервоніли, а серденька тривожно билися.

— Пане курінний! — звітував Юрчик. — Діда Танаса напали большевики. Їх там всього кілька десятків. Ми бачили діда — він був зв'язаний і закривавлений. Вони, мабуть, його били. Треба негайно рятувати, щоб не було запізно . . .

— Дуже добре ви справились, мої козаки! — похвалив хлоп'ят командир Згара. — Тепер залишайтесь тут, а ми підемо визволяти діда.

Але хлопці не могли заспокоїтися. Вони пригадали собі Петруся, затривожилися і вирішили йти до нього. Взяли довгі палиці й пустилися слідом за партизанами. Ішли крадькома,

щоб ніхто не бачив. Ось уже недалеко верх Танасової гори . . .

Раптом затріщали постріли й залунали оклики „слава". Юрчик дуже зрадів. Він був певний перемоги над ворогами. Забув про обережність і вистрибнув з Іванком із-за кущів. Глип, аж назустріч біжить большевик з рушницею!

Ховатись уже було запізно. Він підняв палицю і приготовився до оборони.

В тій хвилині збоку гримнув стріл, і большевик звалився на землю. Тоді з кущів вискочив український партизан і жартома погрозив дітям пальцем:

— Хто вам дозволив ходити тепер по лісі? Ідіть за мною!

Юрчик та Иванко пішли за своїм рятівником. Вони вже забули про небезпеку і щиро зраділи, коли побачили діда Танаса і Петруся серед українських вояків.

Курінний Згара ще раз похвалив хлопців:

— Гаразд, хлопчики, ви нам придалися. А тепер учіться держати рушницю в руках. Ідіть з нашими і помагайте їм супроводити полонених.

І дав їм по рушниці. Хлопці витягнулися, як струни. Вони були горді з нового призначення, і їм здавалося, що навіть небо повеселішало разом з ними; десь поділися хмари, розійшлася мряка, і знову з'явилося сонечко, що освітило їм поворотну дорогу. Малі розвідачі підбігали за партизанами, поспішаючи, щоб розказати батькам свою першу воєнну пригоду.

Царинка — сіножать коло хати; бриндза — овечий сир; леґінь — парубок, юнак.

НАРОДНІ ПРИПОВІДКИ

Свого не цурайся, — за чуже не хапайся.
Де рідний край, там і під ялиною рай.
Свій хліб кращий за чужого книша.
У чужій хаті і тріска б'є.

Микола ЩЕРБАК

ВІРШОВАНА

— Франко, поет з народу,
Із Підгір'я з полонин,
Ковалів він син із роду,
України вірний син.

— Хрещатик. Тут Єдиний
Бог наш край благословив,
Тут Великий Володимир
Україну охрестив.

Ілюстрації Е. КОЗАКА

АБЕТКА

Ц — цвіркун у чистім полі,
Там, де сонце і блакить,
У травиці, на роздоллі
Цвіркотить і цвіркотить.

Ч — на чатах Чорногора,
Підвелася в височінь,
Щоб оглянути простори
І блакитну далечінь.

Володимир МАЦЬКІВ

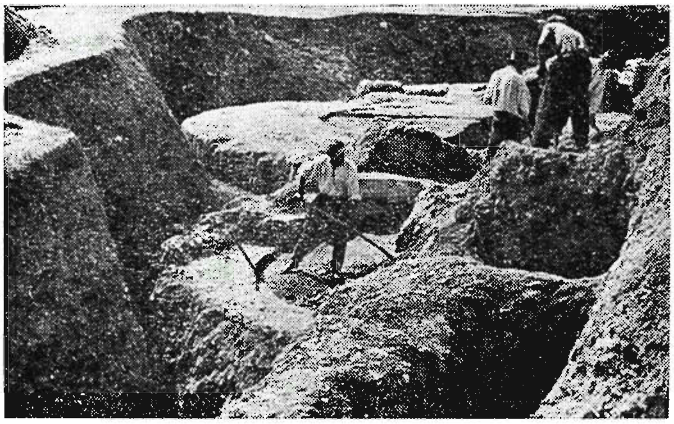
СВЯТЕ КАМІННЯ КНЯЖОГО ХРАМУ

(Про що говорили пластуни)

Гурток юнаків Х-ого пластового куреня відбував сходини. Провідник гуртка говорив про галицького князя Ярослава Осьмомисла. Розповідав про діяльність князя та про його лицарські подвиги. Згадав і про стародавню лицарську поему „Слово про похід Ігоря на половців"; її автор жив за часів князя Осьмомисла, ставився до нього з великою пошаною і звеличав його у своєму творі. Та, на жаль, з столиці Осьмомисла, Галича, майже нічого не залишилося, і нинішній Галич стоїть на іншому місці.

Закінчивши гутірку, провідник запитав, хто з пластунів хотів би щось додати або запитати.

Підвівся Славко Данильчук і заявив:

Розкопують фундаменти катедри в Крилосі

— Мої батьки жили в селі Крилосі, що є немов передмістям Галича. Недалеко нашого дому є ще й досі криниця, з якої пили воду галицькі володарі. Мій дідуньо багато мені про це розказував, бо він допомагав розкопувати залишки катедрального собору в княжому Галичі.

Провідник і пластуни попросили Славка, щоб докладніше їм про це розповів.

Перед другою світовою війною, — сказав Славко, — приїхав був до Галича професор Ярослав Пастернак. Він — археолог, тобто учений, що досліджує пам'ятки давніх віків. Одного дня зустрівся від з моїм дідунем біля тієї давньої криниці й сказав йому, що хотів би відшукати місце, де стояв княжий замок та інші будівлі старовинного Галича. На криницю він звернув особливу увагу.

Дідуня це дуже зацікавило, і він показав професорові якісь давні рови та вали. Учений дослідник оглянув їх і сказав:

— Мені треба кількох робітників. Будемо копати отут, недалеко нової церкви у Крилосі. Може що цікаве викопаємо.

Він попросив дідуня допомогти йому підшукати людей до праці.

— Я зголошуюся перший, — сказав дідунь, — а інших знайду і приведу завтра вранці.

Наступного дня почалася робота. Професор наказав копати не дуже широкий рів, розгортаючи кожну грудку землі, а все, що знайдеться цікавого, відкладати набік. Кожний уламок посуду, кожний кусник металу — все це може бути дуже цінною знахідкою.

Люди почали копати. Професор оглядав стінки викопаного рову і розгортав старанно землю, але покищо нічого цікавого не було. Під вечір один з робітників натрапив на порохняве дерево і покликав професора. Коли на тому місці ширше розкопали землю, виявилося, що то були рештки домовини. Але в ній, крім напівзотлілих кісток, не знайдено нічого. Професор наказав присипати домовину землею і копати далі, але в іншому напрямі. Таких кісток згодом знайдено багато, бо в новіші часи там було кладовище.

Другого або третього дня розкопали кілька металевих пряжок та уламок меча. Все це було поржавіле, але професор дуже зрадів.

Одного разу робітник натрапив на якийсь білий камінь і покликав професора. Почали розкопувати цей камінь. Виявилося, що там був якийсь мур. Професор був дуже вдоволений і наказав працювати дуже обережно. На радощах він сам узяв лопату і почав копати разом з робітниками, при чому часто міряв цей мур, робив якісь обчислення та рисунки.

По кількох днях, коли вже відкопано велику частину муру, професор сказав робітникам:

— Чи ви знаєте, що ми відкопали? Ми знайшли фундаменти галицької княжої катедри, Успенського Собору. По фундаментах видно, що ця катедра була дуже подібна до церкви святої Софії в Києві. Мабуть, її знищено разом з усім княжим двором, що стояв отут поруч, на „Золотому Току", а може й з цілим Галичем. А сталося це під час татарського нападу, за короля Данила. Це дуже важливий здобуток для нашої науки, і я радий, що наша праця не пішла намарне. Тепер ми вже напевно знаємо, що тут, у Крилосі, стояв княжий замок, осередок старого Галича, вали, що їх он там видно — то рештки замкових укріплень, а ця криниця давала воду мешканцям замку.

Помовчавши хвилину, він продовжував:

— Якщо ми знайшли катедру, то повинні знайти й гріб князя Ярослава Осьмомисла. В літописі написано, що його поховали під підлогою церкви. Отже, прийдеться усувати землю з-поміж

фундаментів. Почнемо від місця, де був вхід до церкви.

Стали копати. Через деякий час почувся скрегіт лопати, що натрапила на щось тверде. Робітники взялися обережно усувати землю з того місця і, справді, побачили кам'яну домовину-саркофаг. Відгорнули землю й підняли віко. Професор усе докладно оглянув, зняв капелюха і схвильованим голосом промовив:

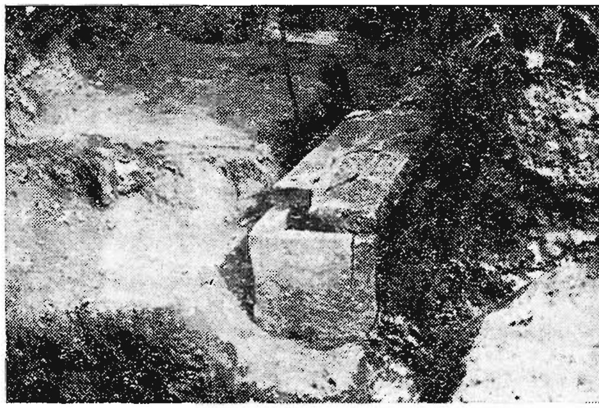
— Так, це домовина нашого могутнього володаря Ярослава Осьмомисла, що, як написано у „Слові", своїми залізними полками підпер гори Карпати, тобто боронив наш край від ворогів. Він помер 750 років тому. Тут спочивають його кості.

Та на цьому ще не кінець. Біля княжого саркофага робітники знайшли в землі кістяк. На його черепі, над чолом, збереглися рештки тканої золотими дротиками діядеми-чільця — це в давні часи була жіноча прикраса голови. З найбільшою обережністю забрав професор з собою цю знахідку. А за кілька днів повідомив:

— Ми знайшли кістяк дівчини. Про її молоденький вік свідчить вигляд зубів. Діядема грецького зразка означає, що то була дівчина знатного роду, а кістяк поруч княжої домовини підсуває здогад, що то була одна з дочок князя Ярослава.

Вістка про відкриття фундаментів Успенського собору княжого Галича і Осьмомислового саркофага рознеслася по цілому краю і за кордоном. Тому, що тоді було літо і шкільні вакації, до Крилоса почало приїжджати чимало людей, то групами, то одинцем. Юнаки, члени різних молодечих товариств, помагали при дальших розкопах. Гуртки юнаків чергувалися щодесять днів. Всі були горді, що можуть виконувати таку почесну роботу.

Дідунь розказував про зворушливу хвилину, коли сліпець, колишній Січовий Стрілець, упав біля саркофага навколішки, підняв голову вгору і з сльозами на очах промовив: „Боже, відкрий мені хоч на мить очі, щоб я міг побачити святе каміння храму наших славних князів!"

Саркофаг (кам'яна домовина) кн. Осьмомисла

З відкриття княжої катедри і домовини Осьмомисла скористала не тільки наука. Радісно й гордо забилися серця всіх українців, бо вони ще більше допевнилися, що це їхня прадавня рідна земля, і в них збудилася міцна віра, що настане час, коли український нарід знов буде господарем у своїй вільній самостійній державі.

Незабаром почалася друга світова війна. Професор Пастернак наказав засипати землею розкопані місця і залишити все так, як було до того часу. Він обіцяв, що, як буде можливо, ще раз приїде до Галича по війні і продовжуватиме розкопи.

Він написав про це все велику книжку і один примірник її подарував моєму дідові. Вона є ще й донині в нашій бібліотеці.

Пояснення: катедра — церква, при якій перебуває єпископ; катедральну або всяку іншу головну церкву міста називають також собором; літопис або хроніка — старовинна рукописна книга, в яку в давнину вписували найважливіші події; саркофаг — кам'яна домовина.

Професор Ярослав Пастернак живе тепер у Канаді. Прочитайте його книжку „Старий Галич" і книжку Лева Чачковського та Ярослава Хмілевського „Княжий Галич".

ЖОЛУДІ І ГАРБУЗИ

Хлопець досхочу набігався по лісі й ліг під дубом відпочивати; бачить, а на дубові жолудів сила. Ось він і думає: „Дивне діло: на такому величезному дереві такий маленький овоч росте. От гарбуз бува з відро завбільшки, а росте на тоненькій стеблині. Диво та й годі! Як на мою думку, то краще вже гарбузам рости на дубові, а не жолудям".

Коли це як повійне по дереву вітер, — так жолуді й посипались з дуба. Один улучив хлопцеві в самісінький ніс та ще й здорово. Хлопець як скочить та за ніс рукою та з-під дерева навтіки.

„Ні, — каже, — не дуже добре було б, якби тепер на дубові гарбузи росли".

ВОВК І ВИВІРКА

Вовк лежав під деревом і спав. Вивірка стрибала по дереву й упала на вовка. Вовк прокинувся і рішив її з'їсти.

Вивірка почала просити: — Пусти мене!

Вовк сказав: — Добре. Я пущу тебе, тільки скажи мені, чого ви, вивірки, такі веселі? Мені завсіди нудьга, а ви все там угорі граєтесь та стрибаєте.

Вивірка відказала: — Спершу пусти мене на дерево, тоді й скажу, а то я тебе боюся.

Вовк був неголодний і пустив.

Вивірка збігла на дерево й відтіля сказала:

— Тобі тому нудьга, що ти злий. Тобі злість серце палить. А ми веселі тому, що нам ніколи не хочеться зла робити.

Б. ДАНИЛОВИЧ

Ілюстрації М. ЛЕВИЦЬКОГО

Як то Юра і Данило несподіванку зробили

Юра і Данило
Щось таємно говорили,
Шепотіли щось у вухо,
Так що тато не дослухав.

Бачив тільки, як зі спинки
Глиняної каси-„свинки"
Юра „кводри" витрясав
І в кишеню їх ховав.

А Данило?
Він просив у тата сміло
Доляра подарувати.
— „Нащо?" Та шкода й питати —
Зникли хлопці вмить із хати...

Звечоріло.
Входять Юра і Данило...
Глянув тато: — „Боже милий!
Та куди ж це вас носило?

Геть замурзані обличчя,
А волосся, мов патиччя,
Руки чорні, ноги чорні...
Гей, синки мої моторні,

Швидше мийтеся геть-чисто,
Поки прийде мама з міста,
Щоб не бачила, не знала,
Щоб нам вух не обірвала..."

Полягали хлопці спати —
А уранці — радість в хаті:
Разом Юра і Данило
Мамі низько уклонились,
З іменинами вітали,
Обіймали, цілували,
Щастя, многих літ бажали
І, всміхаючись таємно,
Попросили дуже чемно
Вийти з ними на часочок
У садочок.
Вийшла мама, вийшов тато,
А садочка й не пізнати:
Скрізь чистенько, рівна стежка,
Квітничок, немов мережка,
Кущ розкішний на горбочку,
Незабудьки скрізь віночком,
Чорнобривці — у куточку.
Трохи далі — мов палатка,
Невеличка гарна хатка:
Дах червоний, білі стіни,
Двері і віконце — сині.

Тато й мама враз зраділи:
— „Як тут радісно і мило!"
Хлопці ж, Юра і Данило,
Усміхнулися щасливо:

— „Тут ми вчора працювали,
Ввесь садок впорядкували
І квітки оці купили
Та до вечора садили,
Щоб у радісне це свято
Мамі їх подарувати."

Цілувала мама хлопців,
Аж сльоза засяла в оці.
— „А скажіть но нам, синочки,
Нащо хатка ця в садочку?"

Засміялися хлоп'ята:
— „Дуже просим маму й тата
Цуценятко нам придбати —
Це для нього буде хата!"

— „Ой і хитруни ви, діти!
Йдімо ж песика купити,
Вас за труд нагородити,
За вчорашні руки чорні,
За вчорашні ноги чорні,
І за те, що ви моторні,
Бо ж матусі рідній нині
Незабудьки, квіти сині,

Ви в садку подарували,
Щастя-долі побажали!"

*

Хай ростуть-цвітуть в нас квіти,
Хай ростуть-міцніють діти,
Хай росте й наш песик Латка,
Що в садочку має хатку!

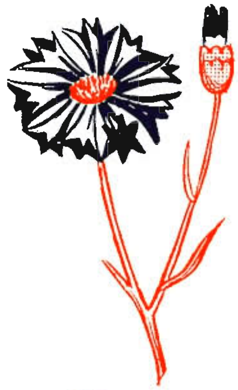
Ганна ЧЕРІНЬ

Ілюстрації П. ХОЛОДНОГО

УКРАЇНСЬКІ КВІТИ

Вийшли зрання на гуляння
Українські діти,
Їх стрічали і вітали
Українські квіти.

Ось волошки, сонні трошки,
Синім шовком шиті,
Яснооки, чисто вмиті,
Розбрелись по житі.

Ось рожева конюшина,
А на ній і комашина,
Що, не дивлячись на ранок,
Їсть солодке на сніданок.

А чиї ж то голосочки?
То видзвонюють дзвіночки.
То вони, як телефон,
Розганяють квітам сон:
„Дзень-дзень! День! Вставайте, квіти:
Йдуть до нас веселі діти!"

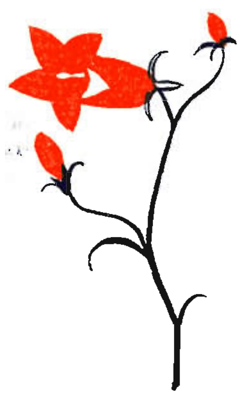
Чути голосок ромена:
— Не торкайтеся до мене:
Я в недільному вбранні,
Всі пелюстки випрані!

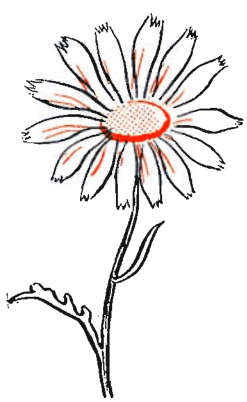
На горбочку мак
В шапці, як козак.
Він яскравий, як вогонь,
А бундючний — Бог боронь!
Вміє задаватись так
Тільки ще будяк!

Там росте холодна м'ята
(Добре пахне, як пом'яти).
Там шовковая трава
Щось шепоче, як жива.

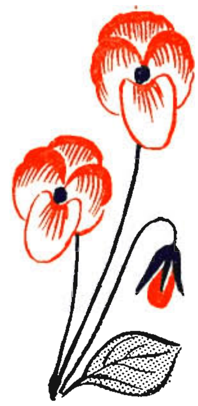
А з травички — ніжні личка:
То вже — „Братік і Сестричка",
У тих самих кольорах,
Що на наших прапорах.

Розбрелись по полю діти —
Більші, менші і малі —
Молоді яскраві квіти
Української землі.

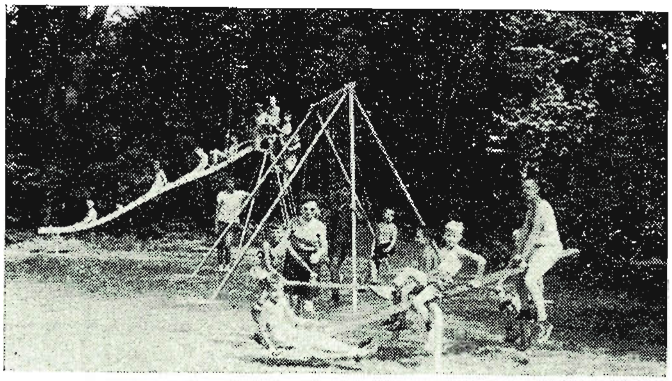

З дитячого життя

ДИТЯЧА ОСЕЛЯ НА „СОЮЗІВЦІ"

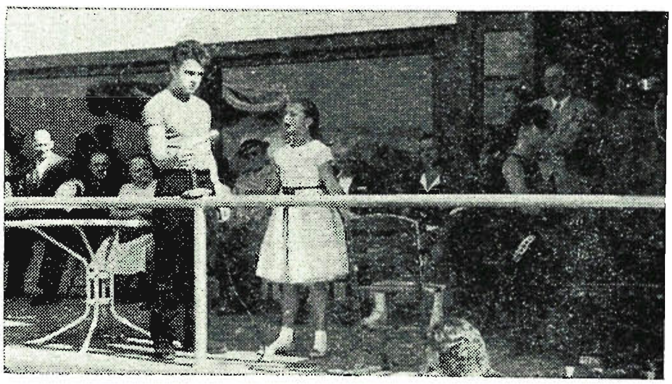
На „клаптику української землі", на оселі Українського Народного Союзу „Союзівці" в Кергонксоні кожного літа влаштовується відпочинково-виховну оселю для дітей. У прекрасній, гористій, вкритій лісами околиці, діти весело проводять вакаційний час на забавах, грах, прогулянках, купанні в басейні, вивчанні народніх танків, віршів, сценок, на слуханні казок, на пописових виступах перед публікою.

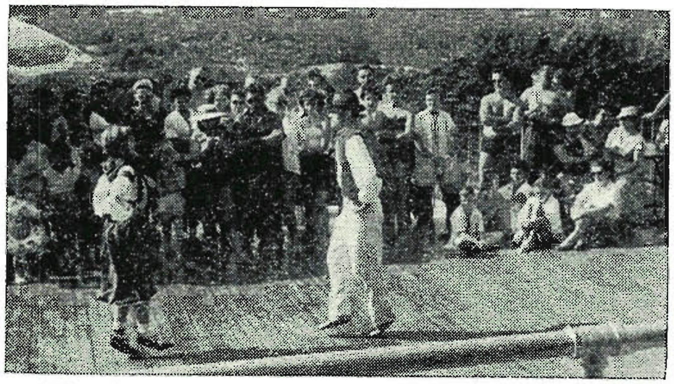
Як приємно погойдатися на гойдалці чи з'їхати на штанятах по гладенькій дошці!

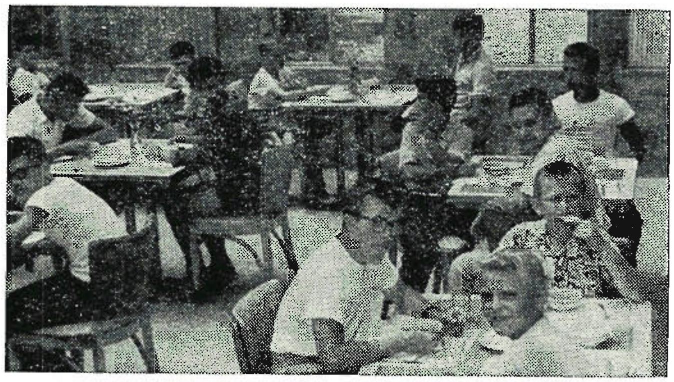
На залитій сонцем поляні групка дітей грається м'ячем, що, мов живий, літає з рук до рук.

А ось тут дівчинка деклямує віршик.

Під відкритим небом гості „Союзівки" приглядаються попсам дітей. Діти виконують народній танок.

Після зайнять і забав дуже смакує спільний обід у гарно обладнаній їдальні.

Так стараниям Українського Народного Союзу, що видає дитячий журнал „Веселку", українські діти мають змогу провести корисно і весело вакаційний час на оселі.

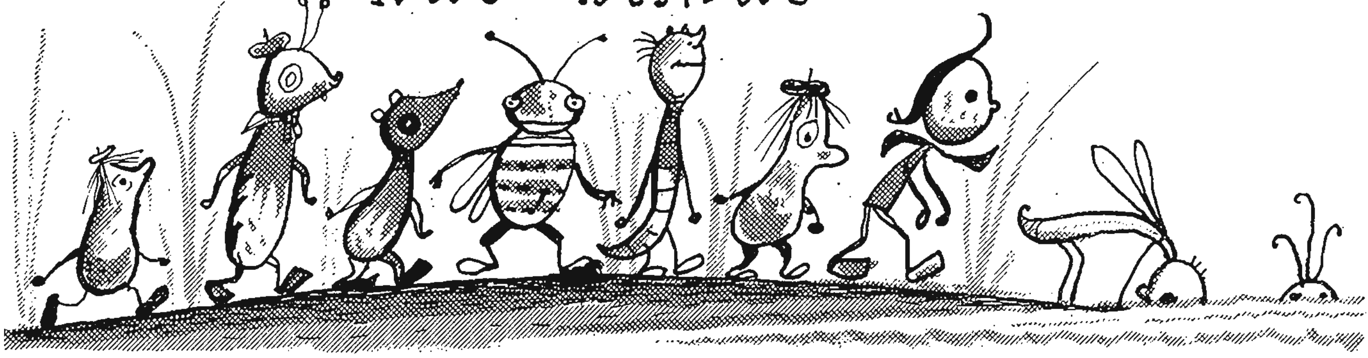
АВСТРАЛІЙСЬКІ ГУЦУЛИКИ

Бачите на світлині цих бравих гуцуликів? Тільки що вони не в Карпатах, а в Австралії. Це передягнені за леґінів діти Рідної Школи в Ню Порті. Вони виконують танець „аркан" на різних імпрезах. Зліва направо: Христя Сорока, Галя Нитченко, Люба Бобурка, Ганя Рудик, Стефа Мандрик, Марійка Куцан. І хто б сказав, що ці „леґіні" це самі дівчатка?

Про Карпати та життя верховинців прочитайте розповідь В. Барагури п. н. „Карпати" у „Веселці" за серпень 1957 (ч. 36) та оповідання Д. Свіченка п. н. „Серед зелених ялин" („Веселка" за серпень-грудень 1957). Там знайдете також багато світлин і малюнків з гуцульського життя.

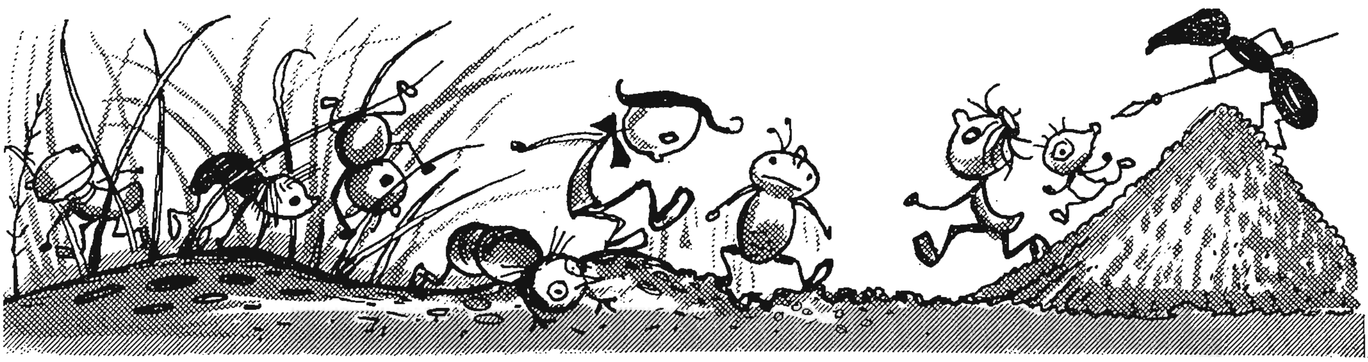
ЧАП-ЧАЛАП

Що ж то там за новаки,
Що маршують до ріки?

Сірі, бурі, сорокаті
Та відважні і завзяті.

З Чап-Чалапом йдуть, щоб трішки
Ручки там помити й ніжки.

Як ходили вдень на вправи,
Замоталися у трави.

З трав, як вилізли, то потім
Опинились у болоті.

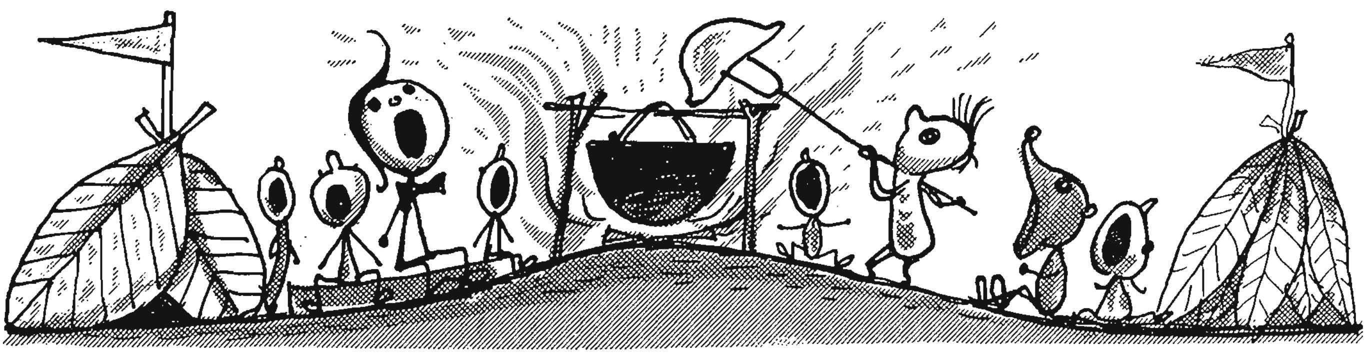
А з болота знов заблизько
Підійшли під муравлисько.

Як хотіли обминати,
То зайшли в якісь „карпати".

Гори, доли, каменюки —
Мліли ноги, мліли руки.

Ледве-ледве з лісу-бору
Повернулись до табору

Вмились і прийшли під шатра,
Де горіла ясна ватра.

Доокола посідали,
„Гоя-гоя" — заспівали.

„Гоя-гоя, гоя-га!
Дайте, дайте пирога!"

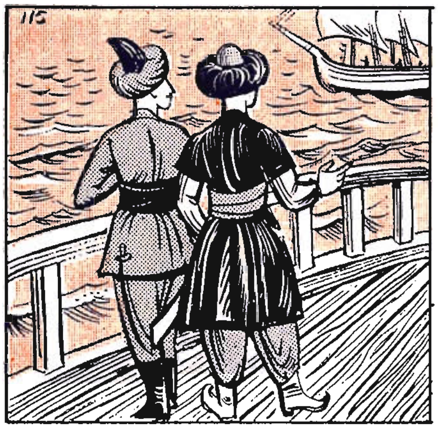
ЕКО

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH
Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE
BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ VIII: ВИЗВОЛЕННЯ / *CHAPTER VIII: RESCUE*

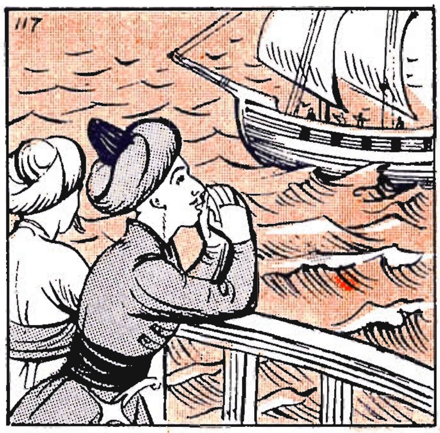
Швидко відплив від Каффи корабель визволених бранців. Незабаром виринув із-за обрію турецький сторожовий вітрильник.

Quickly the ship sailed away from Kaffa full of freed slaves. Soon a Turkish reconnaissance cutter appeared on the horizon.

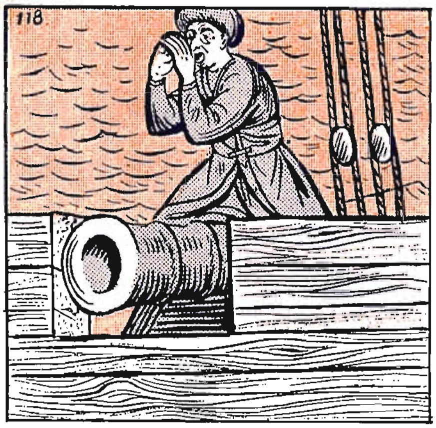
— Ваше судно пошкоджене! — загукав хтось із турецького корабля. — Може вам допомогти?

"Your vessel is damaged!" — shouted someone from the cutter. "Do you need any help?"

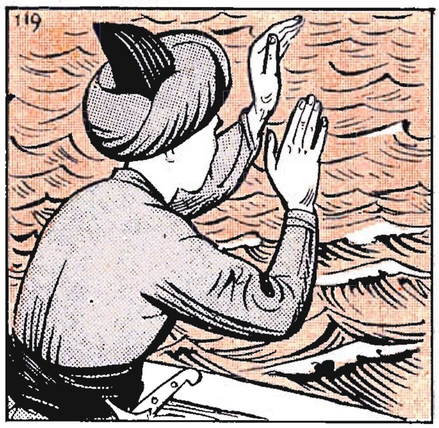
— Тільки щогла зламана, — відповів по-турецькому козак Ярема. — Наш пан, Балкан-паша сказав, що в Каффі самі поладнаємо!

"Only the mast is broken," — answered Kozak Yarema in Turkish. "Our lord, Balkan-pasha said that we will repair it ourselves when we reach Kaffa!"

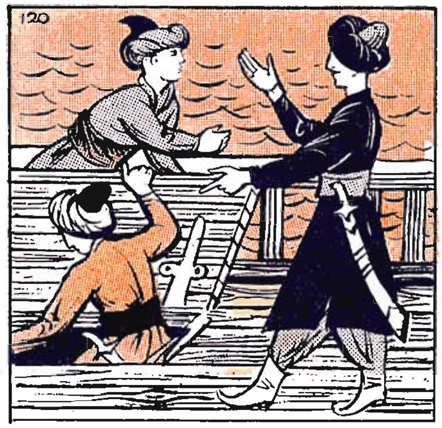
— Ми хочемо йому поклонитись і привітати його! — знов загукали турки.

"We wish to greet him!" — again shouted the Turks.

— Балкан-паша, втомлений бурею, спить, і його не слід будити! — відповів Ярема.

"Balkan-pasha is tired because of the storm; he is asleep and we will not awaken him!" — answered Kozak Yarema.

— А тепер до весел! — крикнув Богдан, оглядаючися на турецький корабель, що відпливав. — Напрям — Дніпрове гирло!

"And now, to oars!" — Bohdan shouted, seeing that the Turkish cutter was sailing away. "Head for the Dnipro delta!"

(Кінець восьмого розділу)

(The end of chapter eight)